

Lucreția BĂRLĂDEANU

BRONZ

CU ȘI FĂRĂ PRIORITĂȚI

Vara asta, pe plajă, am avut o obsesie: nu cumva să-mi bronzez fața! La câte șiretlicuri am recurs ca s-o apăr de soare! Purtam pe cap un cozoroc lat, cât jumătate din roata căruței, care-mi ținea umbră destul de bine. Iar atunci când soarele puternic și hâtru izbutea să-i diminueze protecția, îmi acopeream fața cu o eșarfă bleu muiată în apa mării. [...]

Te întrebi, dragă, de ce atâta precauție împotriva bronzului? A, nu, să știi că nu o făceam din considerentul că soarele distruge colagenul din piele și o îmbătrânește repede. La cât de iresponsabilă pot fi cu mine însămi, aș fi fost dispusă să ard mai repede niște ani, doar să mă mai scald o dată smolițică în ochii tăi inteligenți.

Comportamentul meu era dictat de altceva: mă temeam să nu mă întâlnesc la toamnă, bronzată, la Paris, pe la vreo conferință, la Institutul Cultural Român, cu Nicolae Manolescu. Citisem de curând într-un editorial al Domniei Sale următoarele: „Obişnuim să le spun studenților mei că îmi pot da seama doar privindu-i dacă au copilărit în case cu biblioteci sau fără. Nu era o glumă. Trăitul între cărți lasă urme vizibile cu ochiul liber. Deprinderea de a citi se poate constata de la tenul mai palid. Bronzul e cel mai clar indiciu de refuz al lecturii”.

Ei, hai, spune și tu, puteam oare să-i ofer marelui critic asemenea imagini deluzorii despre Basarabia? Nu era oare de ajuns că în a sa *Istorie critică a literaturii române*, așteptată ca o dreaptă judecată, literatura română din stânga Prutului a fost redusă la doi scriitori? Acum, colac peste pupăză, mai rămânea să-i sugerez Domniei Sale că nici cititori nu prea suntem? Nu, asta nu o puteam face. Hotărât lucru, nu. Trebuia să-mi apăr și fața, și breasla cum mă pricepeam mai bine.

Deși, ca să fiu sinceră, trebuie să recunosc că un geamăn din zodia mea mă tot îndemna:

– Lasă, dragă, chiar dacă Nicolae Manolescu e un critic foarte bun, nu e obligat să le știe pe toate! Și apoi, cât se poate să citești? Mai e și cazul să trăiești, nu? Când viața-ți deschide atâtea posibilități, zău că ar fi păcat să te hrănești doar cu lecturi. Sunt sigur că o știe și criticul tău foarte bine.

Pornind de la această idee, chiar îi mulțumesc îngerului meu păzitor, Mebahel (am aflat de curând că așa îl cheamă), că m-a purtat cu grijă nu doar prin hățișurile ficțiunii, ci mai ales prin cele ale vieții. M-a îndemnat să optez pentru o biografie adevărată, nu pentru una

de mucava. Chiar și cu riscul de a mă bronză din când în când. Așa, un pic. Slavă Domnului că nu m-am ars! Trebuia să răzbun cât se poate mai bine nu doar gustul meu pentru aventură, ci și pe cel al consătenilor mei, răzeși fuduli de la Tătărăuca Veche, care proiectau asupra mea toate fantasmelor năstrușnice ce le treceau prin cap. La rândul-mi, am făcut tot ce mi-a stat în puteri ca să nu-i dezamăgesc.

De acolo, din sat, mi se trage probabil și acest minunat sentiment că lumea a fost creată pentru bucuria mea de a trăi. Oare puteam să nu profit? Răsăritul soarelui din mare, învâluit în aburul dulce, palpitând ușor pe fața mărețului astru, mi-a dat de curând senzația că asist la o clipă sacră, la Facerea Lumii. Ah, ce tânără m-am simțit!

Mai grav însă era că celălalt geamăn al meu, mai cinic și mai hăbăuc, mi-a trântit-o fără niciun menajament:

– Nu te mai ascunde după deget, dragă! Nu ați fost și nu sunteți, voi, basarabeni, o prioritate pentru România, asta e. Să fie clar! De asta nu intrați în Istorie (și nu doar în cea literară a lui Nicolae Manolescu, bineînțeles).

Oare chiar să fie așa? E adevărat că, în repetate rânduri, când mă precipitam să vin cu vreo propunere de integrare a basarabenilor în românitare, mi se tot răspundea:

– Nu este o prioritate.

Dar s-o luăm pe rând. Nu de la capăt. Ar fi foarte dureros și am avea nevoie de prea mult timp și spațiu.

Acum vreo opt ani, prin 2002, după ce am descoperit și studiat exilul literar românesc de la Paris, având neprețuita șansă să cunosc și personalitățile remarcabile ce-l reprezentau, mi-a venit ideea să fructific această experiență într-un curs special ținut la Universitatea din Iași. Și cum în capul meu literatura română ar trebui să-și revendice toți afluenții din afara hotarelor de astăzi ale României, i-am propus lui Nicolae Crețu, șeful Catedrei de literatură română de la Universitatea Iași, să susțin și un curs despre literatura română din Basarabia. La început domnul profesor păru interesat. Am prezentat amănunte despre ambele proiecte (la cel cu exilul parizian mă asistase, cu multă dăruire și competență, doamna Monica Lovinescu), ca după câteva luni să-mi parvină răspunsul:

– Proiectul dvs. nu este o prioritate pentru noi.

Nu era chiar o surpriză. Știam că universitatea blocase accesul celebrului cuplu Monica Lovinescu &

Virgil Ierunca la o întâlnire cu studenții. Dar domnul Crețu m-a rugat să transmit la Paris scuzele de rigoare, motivând că interdicția nu ținea de conducerea universității. Venea de mai sus. *À l'époque* era clar ce factori dictează poziția președintelui Ion Iliescu (aflat atunci la primul său mandat) față de anticomuniștii parizieni și, implicit, față de Basarabia.

Astăzi cred însă că există premise ca prioritățile să se schimbe. Nu că aș mai fi interesată să susțin cursul (cum bine știi, dorințele unei femei au uimitoarea capacitate să se aprindă și să se stingă destul de repede!), dar sunt sigură că ar fi important ca în procesul universitar din România să se aducă și elementul cultural basarabean, găsindu-i-se un loc anume (fie chiar și modest) în sistemul de valori românești.

Îmi mai amintesc și de un alt caz cu același refren.

Cam prin 2007 prezentasem la Radio France International o ofertă de colaborare pentru programul românesc, o rubrică săptămânală, intitulată: *Moldova văzută din Franța*. Cum știți, erau vremuri grele pentru basarabeni și o deschidere dinspre Europa ar fi prins bine pentru a scutura ceva mai devreme jugul comunist de pe gâtul țării noastre epuizate. Propunerea mea nu era chiar hazardată. Cunoșteam și apreciam pe marea majoritate a redactorilor români de la RFI, le ascultam cu interes emisiunile, știam că acestea erau difuzate de câteva ori pe parcursul aceleiași săptămâni pentru a umple timpul rezervat redacției de limba română. Mai mult chiar: se dădea, repetat, un spectacol radiofonic ce se voia un suport pentru cei care doreau să învețe franceza. Bănuiam că nu prea mulți radioascultători stăteau cu urechile ciulite pe post pentru treaba asta. Dar culmea era că la sfârșit de săptămână o voce exaltată și presărată cu mult, foarte mult zahăr (dăunător și toxic pentru organism) te îmbia să descoperi un Paris al ei. Nu puteam da curs invitației. Era peste puterile mele. Și sunt sigură că nu eram unica.

Dar să trecem la subiect. După ce a luat cunoștință de propunerea mea, directorul de atunci, Mircea Iorgulescu, mi-a spus la telefon că, în contextul actual, cel al aderării României la Comunitatea Europeană, pentru redacția românească a RFI Basarabia nu este o prioritate...

Și iarăși am înghițit în sec!

Nu vreau să mai continui pe aceeași notă. Deși privind emisiunile cu adevărat interesante de la Televizi-

nea Română – *Profesioniștii, Garantat 100%, Înapoi la argument* – realizate, respectiv, de Eugenia Vodă, Cătălin Ștefănescu și H.-R. Patapievici, adesea mă întreb: de ce oare nu văd printre invitați și intelectuali din Basarabia? Sunt sigură că ar avea ce spune telespectatorilor români.

Ar fi greșit, bineînțeles, să creăm impresia că nu există lucruri frumoase în relațiile dintre România și Moldova, fapte, realizări ce depășesc exaltările din perioada „podurilor de flori”. Am certitudinea că aceste lucruri bune pot fi multiplicare, dar asta numai în cazul în care Basarabia ar deveni o prioritate pentru România.

Vara, la terasa Casei Scriitorilor de la Neptun, pe când eu tot făceam gesturi disperate să-mi apăr fața de soare, un critic literar important – Eugen Negrici – care descoperise de curând „pe viu” Basarabia, ne mărturisi că, după părerea lui, alături de polonezi, basarabeni ar avea cea mai tragică soartă din Europa. Nu era o noutate. Alături de oameni care trăiesc zi de zi acest

destin, pe propria piele, remarcase acest adevăr și istoricul francez Jean Nouzille, președinte al Comitetului European de Istorie și Strategie Balcanică, revelație exprimată chiar de titlul cărții sale, apărută în 2004 (Editura BIELER): *La Moldavie, histoire tragique d'une région européenne*.

Mă gândesc și te îndemn și pe tine s-o faci: oare câți intelectuali români, formatori de opinie și nu doar, au meditat la acest adevăr măcar o dată în viață și dacă au simțit cumva și o strângere de inimă când au privit la frații lor de peste Prut? Aștept răspuns.

Sursa: Lucreția Bârlădeanu, *Scrisori din Paris*, Editura ARC, 2011.